

• Migratiemuseum pluist verhaal uit van joods-Poolse familie die niet welkom was in Antwerpen

Sonia Pressman vluchtte in 1934 met Red Star Line

Sonia Pressman op de Rijnkaai, vanwaar ze 77 jaar geleden wegvluchtte voor het naziregime. FOTO PATRICK DE ROO

Sonia met haar broer Hermann in het Antwerpse stadspark in 1934. FOTO RSL

Antwerpen

Na 77 jaar zag Sonia Pressman Antwerpen weer. Met de Red Star Line vluchtte ze in 1934 naar Amerika. Haar dramatische verhaal krijgt straks een ereplaats in het migratiemuseum.

● Sonia Pressman-Fuentes (83) was vorige week in haar geboortestad Berlijn voor een congres met Holocaustoverlevenden. Op uitnodiging van het Red Star Line Museum brengt ze aansluitend een bezoek aan Antwerpen, de stad waar ze negen maanden verbleef op de vlucht voor het naziregime. Hoewel ze als feministe en advocate over de halve wereld lezingen gaf, was ze nog nooit teruggekeerd naar Antwerpen. “Neen, ik heb geen wrok”, zegt ze. “Waarom zou ik? Ik was een kind en alles gebeurde over mijn hoofd heen. Ik wist niet waarom we toen in Antwerpen niet mochten blijven.”

Over Antwerpen vandaag is ze enthousiast. Met schepen Philip Heylen bezocht ze gisteren de Scheldekaaien en de renovatiewerkzaam-

heden aan het toekomstige Red Star Line Museum. Een uitgebreid bezoek aan de joodse buurt en het diamantkwartier staat vandaag op de agenda. Er zijn ook filmopnamen gepland, die moeten leiden tot een documentaire voor het Red Star Line Museum.

“In 2013, als het museum open gaat, wil ik zeker terugkomen”, zegt de kranige vrouw, die samen met Betty Friedan de National Organization for Women oprichtte en in 1999 de memoires van haar familie publiceerde onder de titel *Eat first – you don't know what they will give you*.

Sarasota, Florida

Dat Sonia Pressman met het Red Star Line Museum in contact kwam, was een toevalstreffer. Ze woont in Sarasota in Florida, waar ook geëmigreerde familie van schepen Philip Heylen woont. In een lokaal joods blad las ze een kort artikel over een expositie van Eugeen Van Mieghem en de doelstellingen van het Red Star Line Museum. Daarop stuurde ze haar gegevens en biografie door.

Zelf heeft ze nauwelijks herinneringen aan haar Antwerpse periode. Over de avontuurlijke oversteek met

de Westernland kan ze geen details vertellen. “Ik ging naar een kleuterklas in Antwerpen, maar ik weet zelfs niet meer welke taal ik er sprak. Nederlands wellicht, Duits of Jiddisch, of een mengeling. Mijn broer zei me dat het een Franse school was.”

De geschiedenis van haar familie kent ze wel haarscherp. Dat is te danken aan haar veertien jaar oudere broer Hermann, die sinds 1932 een dagboek bijhield. Daarin staat een dramatisch verhaal te lezen.

Krakau, Polen

Vader Zysia Pressman werd bij Krakau in Polen geboren en emigreerde als ongeschoolde kleermaker naar Berlijn. Hij werkte zich op, startte een textielabriekje en kocht vastgoed. Hij liet zijn vrouw Hinda overkomen. De kinderen Hermann en Sonia werden in Berlijn geboren. Toen Hitler de macht greep, kandelde het lot van de Pressmans. Hermann zag onmiddellijk de ernst van de situatie in en verhuisde op 9 mei 1933 naar een kozijn, die schoenmaker was in Deurne. Eigenlijk wilde hij naar Londen vluchten, maar daarvoor kreeg hij geen vergunning. Na drie maanden slaagde de vooruit-

ziende Hermann erin om zijn vader te overtuigen om alles in Duitsland te verkopen en naar Antwerpen te komen.

Ondertussen zette hij alle middelen in om vaste verblijfspapieren in Antwerpen te bemachtigen. Tevergeefs. “Kleermakers en joden waren niet gewenst”, zegt Sonia. “De Belgische overheid gaf ons de raad om terug naar Polen te gaan. Gelukkig beslisten mijn vader en broer om de boot naar Amerika te nemen. Waren we teruggekeerd naar Polen of illegaal in Antwerpen gebleven, dan was dat onze dood geweest. De Red Star Line bracht redding.”

Camille Huysmans

De staf van het Red Star Line Museum besliste om het verhaal van Sonia Pressman verder uit te werken. Met succes. In het Rijksarchief in Brussel en het Stadsarchief in Antwerpen werd een lijvig dossier teruggevonden over de Pressmans, met pasfoto's, aanvragen tot werk- en verblijfsvergunning en uiteindelijke uitwijzing. Toenmalige burgemeester Camille Huysmans bemiddelde vruchteloos voor de familie.

FRANK HEIRMAN

Honderd sterke verhalen klaar

●● Het verhaal van Sonia Pressman zal vanaf voorjaar 2013 een prominente plaats krijgen in het Red Star Line Museum, samen met dat van Golda Meir, Einstein, Irving Berlin en de vader van Fred Astaire, die ook via Antwerpen naar Amerika emigreerden. “We krijgen veel namen en tips door. Op de interessantste verhalen gaan we door”, zegt projectverantwoordelijke Luc Verheyen. “Er zijn inmiddels al zo'n honderd biografieën gedocumenteerd met foto's, documenten en citaten. Het verhaal van Sonia Pressman is uitzonderlijk waardevol omdat ze maanden in Antwerpen heeft verbleven en we veel bevestigd hebben gevonden in officiële documenten. “ FH
📍 www.redstarline.be